

İLAÇLAR VE TEMEL KAVRAMLAR

Tuğba ÇINARLI¹

Asuman ŞENER²

Sağlıkta meydana gelen değişikliklerin önlenmesi, teşhisi, rahatlatılması, tedavisi veya iyileştirilmesinde kullanılan, canlı organizma ile etkileşime girerek onun aktivitesini değiştiren maddeler ilaç olarak adlandırılmaktadır. Farmakoloji, ilaç etkilerinin bilimidir ve bu bilim toplumda kullanılan, reçeteli ve reçetesiz tüm ilaçlar ile ilgilenmektedir. Farmakolojik bilginin uygulanabileceği iki alan, hasta bakımı ve hasta eğitimidir. Farmakolojinin hasta bakımına uygulanmasında uygulama öncesinde hastayı değerlendirme, dozaj ve uygulama, terapötik etkilerin değerlendirilmesi ve desteklenmesi, advers etkilerin ve etkileşimlerin en aza indirilmesi, lüzumu halinde yapılması gereken ilaçlar için karar vermek ve toksisitenin yönetilmesi gibi konulara odaklanılmaktadır. Hemşireler, tıbbi sorunları olan kişiler için ilaç tedavisini yönetmede hayati bir role sahiptir. Hemşire, ilacın terapötik etkisini en üst düzeye çıkarmak, ilacın yan etkisini en aza indirmek, hastaya ve ailesine eğitim verebilmek için ilaca ve hastaya ilişkin bireysel bilgileri kullanmaktadır. Araştırmalar, sağlık hizmetlerinde ilaç güvenliğini sürdürme ve iyileştirmede hemşirelerin önemli bir rol oynadığını göstermektedir. İlaçları hastalara zarar vermeden uygulamak için, kuramsal farmakoloji bilgisine ve güvenli prosedürler hakkında pratik bilgiye ihtiyaç duyulmaktadır.

¹ Öğr. Gör. Dr. Tuğba ÇINARLI, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, tugba.cinarli@omu.edu.tr
ORCID iD: 0000-0002-7309-7208

² Öğr. Gör. Dr. Asuman ŞENER, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, asuman.sener@omu.edu.tr
ORCID iD: 0000-0001-6035-1775

standartlaştırılmamıştır. Hastalar metrik sistemi veya standartlaştırılmış ölçüm araçlarını kullanmaya teşvik edilmelidir.

Bir sağlık uzmanı olarak, ilaçların güvenli bir şekilde uygulanması hemşirelerin sorumluluğundadır. Hemşirelerin bir ilacın hem jenerik hem de ticari isimlerini bilmesi ve tedavi edici ve yan etkilerinin farkında olması gerekir. Bir ilacın vücuttaki etkisi, farmakodinamiği ve farmakokinetiği ile ilgilidir. Farmakodinami ilaçların vücuda ne yaptığı ve bunu nasıl yaptığı ile ilgili çalışmalardır. Farmakokinetik ise ilaçların vücuda nasıl girdiği, etki alanlarına nasıl ulaştığı, nasıl metabolize olduğu ve vücuttan nasıl atıldığı üzerine yapılan çalışmadır. İlaçların uygulanması amacıyla enteral, parenteral ve topikal olmak üzere çeşitli yollar uygulanmaktadır. Çeşitli ilaç formları veya preparatları mevcuttur. Birçok ilaç, tablet, kapsül, iksir ve fitil gibi çeşitli şekillerde üretilmektedir. Hemşire ilaç uygulama esnasında, ilaç formunun belirtilen yol için uygun olduğundan emin olmalıdır. İlaç istemi, tam hasta adını, istemin yazıldığı tarih ve saati, ilacın adını, dozajı, yolu, uygulama sıklığını ve istemi yazan kişinin imzasını içermelidir. Hemşireler, istemi uygulamadan önce belirsiz istemler sorgulamalıdır. Güvenli ilaç uygulamaları için “10 Doğru İlkesi” dikkatle izlenmelidir.

KAYNAKLAR

1. Boyer, J.M.(2013). Maths For Nurses (8th ed). Philadelphia: Wolters Kluwer Health.
2. Buchholz, S. (2012). *Henke's Med-Math: Dosage Calculation, Preparation & Administration* (7th Edit). Philadelphia: Wolters Kluwer Health.
3. Burchum, J.R., Rosenthal, L.D. (2019). *Lehne's Pharmacology for Nursing Care* (10 Edit). Canada: Elsevier.
4. Kaasalainen, Sharon. (2019). Medication Administration. Asstle, B.J., Duggleby, W.(ed.). Canadian Fundamentals of Nursing (6 Edit). Canada: Elsevier.
5. Kizior, R.J., Hadgson, K.J. (2019). *Saunders Nursing Drug Handbook*. United States of America: Elsevier.

6. Kozier, B., Erb, G., Berman, A., Synder, S.J., Frandsen, G., Buck, M., Ferguson, L., Yiu, L., Stamler, L.L. (2018). Fundamentals of Canadian Nursing Concepts, Process, and Practice: Medications. Fourt Canadian Edition, Ontario: Pearson Canada Inc.
7. Odberg KR, Hansen BS, Wangenstein S. Medication administration in nursing homes: A qualitative study of the nurse role. Nursing open. 2019;6(2):384-392.
8. Potter, P.A., Perry, A. G., Stockert, P.A., Hall, A. M; Ostendorf W. R. (2017). Fundamentals of Nursing: Medication Administration. Ninth Edition, St. Louis Missouri: Elsevier Mosby
9. Robinson, J. M. (2013). Nursing Pharmacology Made Incredibly Easy! (3 Edit). China: Lippincott Williams & Wilkins.
10. Sabuncu, N., Erkal İlhan, S., Özdiilli, K., Özhan. (2014). İlaçların Veriliş Yolları. Sabuncu, N.(ed.). Hemşirelik Bakımında İlke ve Uygulamalar. Ankara: Alter Yayıncılık.
11. Tosun, H.(2013). İlaç Yönetimi. Atabek Aştı, T., Karadağ, A. Hemşirelik Esasları Hemşirelik Bilimi ve Sanatı 2. İstanbul: Akademi Basın ve Yayıncılık
12. Watkins, J.C.(2018). Pharmacology Clear and Simple (3th Edit). Philadelphia: F. A. Davis Company.
13. Wilkinson, J.M, Treas, L.S, Barnett, K.L, Smith, M.H. (2016). Administering Medications. Fundamentals of Nursing. 3 st ed. Philadelphia: F. A. Davis Company.
14. Application of pharmacology in nursing practice (2016). (07.12.2020 tarihinde <https://nursekey.com/application-of-pharmacology-in-nursing-practice/> adresinden ulaşılmıştır.)